

Notitie

'Aanvullend ecologisch onderzoek `Stepelerveld' Haaksbergen'

Auteurs: ing. J.G. Lindenholz & ing. M. van der Sluis (Eindredactie: drs. I. Veeman)

Datum: 7 januari 2008

Projectcode: 07235A

Status: Eindnotitie

1. Inleiding

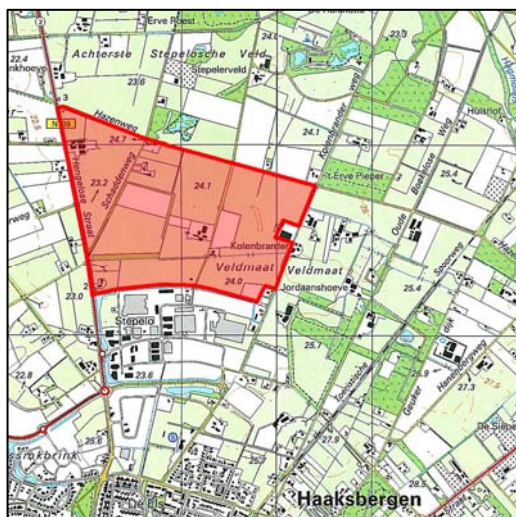
1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Arcadis (contactpersoon mevr. M. Schuimer) heeft EcoGroen Advies BV een aanvullend onderzoek uitgevoerd op het beoogde bedrijventerrein 'Stepelerveld' in Haaksbergen. Uit eerder onderzoek¹ is gebleken dat aanvullend onderzoek noodzakelijk is naar een aantal zwaarder beschermde diersoorten (zogenaamde tabel 2 en 3 soorten).

Doel van het onderzoek is het vaststellen van de aan- of afwezigheid van zwaarder beschermde soorten als Levendbarende hagedis, Steenmarter, Veldspitsmuis, vleermuizen en ontheffingsplichtige broedvogels (uilen, spechten en roofvogels).

1.2 Situatie

Het aanvullende onderzoek heeft zich gericht op een terrein tussen de Hengelose Straat, de Hazenweg, de Kolenbranderweg en het bestaande bedrijventerrein 'Stepelo' aan de noordoostzijde van Haaksbergen (zie figuur 1). Het terrein bestaat hoofdzakelijk uit landbouwgrond, enkele boerderijen met erfbeplanting en meerdere bomenlanen.

Figuur 1: Situering van het onderzoeksgebied 'Stepelerveld' ten noordoosten van Haaksbergen (Bron kaartondergrond: Topografische Dienst Emmen).

¹ Arcadis (2007). Bureaustudie Fase 1, Bedrijventerrein Stepelerveld en Vregelinkshoek Ecologie. Rapportnr. 1110301.001599.

2. Onderzoeksmethodiek

Het voorliggende onderzoek is uitgevoerd op zeven dagen in 2007, waarvan vier dagbezoeken (17, 20 en 25 juli en 22 augustus), één avondbezoek (8 augustus) en twee vroege ochtendbezoeken (28 juli en 3 oktober). Het onderzoek heeft zich specifiek gericht op de aanwezigheid van ontheffingsplichtige soorten van tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet.

2.1 Vleermuizen

Ten behoeve van de inventarisatie van vleermuizen hebben drie veldbezoeken plaatsgevonden (avondbezoek op 8 augustus en vroege ochtendbezoeken op 28 juli en 3 oktober 2007). De veldbezoeken zijn uitgevoerd onder gunstige omstandigheden (droog, weinig wind en een temperatuur hoger dan 10 °C). Daarbij is gebruik gemaakt van een 'batdetector', waarmee vleermuizen op naam kunnen worden gebracht. De veldbezoeken op 8 augustus en 28 juli zijn door twee personen uitgevoerd.

Tijdens het avondbezoek op 8 augustus zijn vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen in kaart gebracht. Ook is tijdens dit bezoek gepost bij aanwezige bebouwing om eventueel uitvliegende vleermuizen vast te stellen.

Op 28 juli en 3 oktober 2007 hebben vroege ochtendbezoeken plaatsgevonden, die zich specifiek gericht hebben op het opsporen van verblijfplaatsen van vleermuizen aan de hand van invliegende exemplaren en karakteristiek zwermgedrag.

2.2 Steenmarter

Tijdens de dagbezoeken op 17, 20 en 25 juli en 22 augustus is alle bebouwing zorgvuldig geïnspecteerd op de aanwezigheid van Steenmarter. Hierbij is gelet op aanwezigheid van sporen (uitwerpselen, prenten en knaag- krab- en/of vraatsporen). Daarnaast is tijdens de nachtelijke bezoeken ook gelet op foeragerende Steenmarters.

2.3 Veldspitsmuis

Het verspreidingsgebied van Veldspitsmuis in Oost-Nederland omvat zuidoost-Drenthe, noordoost-Overijssel en Twente. Voorbeeldbiotopen van Veldspitsmuis zijn kruidenrijke bermen, ruigtestroken en braakliggende akkers.

Om na te gaan of Veldspitsmuis in het gebied kan voorkomen is op 22 augustus 2007 een biotoopverkenning uitgevoerd, waarbij is vast gesteld of potentiële leefgebieden in het onderzoeksgebied aanwezig zijn. Dit is aangevuld door analyse van braakbalonderzoek (Snaak, G. in prep.).

2.4 Levendbarende hagedis

Tijdens de dagbezoeken op 17, 20, 25 juli en 22 augustus heeft onder gunstige omstandigheden (zonnig, weinig wind en een temperatuur hoger dan 17 °C) onderzoek plaatsgevonden naar Levendbarende hagedis. Het onderzoek heeft zich specifiek gericht op kansrijke locaties voor Levendbarende hagedis. In agrarisch gebied zijn dit bijv. zonbeschenen plaatsen op/in houtwallen, bosranden, heischrale bermen en greppels en takkenbossen/boomstronken. De reptielen zijn hier vaak zonnend te vinden in de beschutting van dichte pollen gras, pijpenstrootje, boomstronken of heide.

Aanvullend zijn mogelijke schuilplaatsen geïnspecteerd door het keren van stronken, bouw materiaal etc.

2.5 Ontheffingsplichtige broedvogels

Niet alle broedvogelsoorten zijn geïnventariseerd. De inventarisatie heeft zich beperkt tot ontheffingsplichtige soorten. Door het Ministerie van LNV is de 'Handreiking Flora- en faunawet' opgesteld (2006), waarin is aangegeven van welke vogelsoorten de nestplaatsen jaarrond beschermd zijn. Voor schade aan of het verstoren van nestplaatsen van deze soorten is het noodzakelijk om een ontheffing annex artikel 75C van de Flora- en faunawet aan te vragen. Het betreft in functie zijnde nesten van: Bosuil, Steenuil, Kerkuil, Ransuil, Groene specht, Zwarte specht, Grote bonte specht en alle boombewonende roofvogelsoorten.

Voor het vaststellen van deze ontheffingsplichtige broedvogels is gebruik gemaakt van de onderzoeksmethodiek van Van Dijk (2004), waarin voor elke soort aangegeven is welke inventarisatieperiode (zgn. 'datumgrenzen') en type veldinformatie (zgn. 'geldige waarnemingen') benodigd is om vogelsoorten te kunnen aanmerken als broedvogel.

Aangezien het broedseizoen ten tijde van de veldbezoeken grotendeels gepasseerd was, is echter vooral gebruik gemaakt van indirecte aanwijzingen voor nestlocaties van ontheffingsplichtige broedvogels. Gelet is o.a. op braakballen (wijzend op aanwezigheid van uilen), horsten (nesten van boombewonende roofvogels), kraaiennesten (mogelijke nestplaatsen van Ransuil) en holten in bomen (nesten van spechten).

Aanvullend is bij bewoners navraag gedaan over de aanwezigheid van Steenuil en Kerkuil. Van deze soorten zijn ook verspreidingsgegevens opgevraagd bij H. Konniger van de uilenwerkgroep van IVN Haaksbergen. Tevens is gebruik gemaakt van informatie van Steenuiloverleg Nederland (STONE), Landschap Overijssel en SOVON.

3. Resultaten

3.1 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en Tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Verblijfplaatsen

De meest strikt bescherming gaat uit naar de verblijfplaatsen van vleermuizen. Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders etc. Tijdens de uitgevoerde veldbezoeken is op één locatie een paarverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis aangetroffen. Het betreft een invliegend mannetje aan de achterzijde van een woning aan de Stepelerveldweg (zie Bijlage I). Verder zijn geen verblijfplaatsen of aanwijzingen voor de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen aangetoond.

Vanwege het ontbreken van geschikte holten, gaten en/of spleten in bomen zijn geen verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen in het onderzoeksgebied te verwachten.

Vliegroutes en foerageergebied

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij voor de oriëntatie gebruik maken van (groen)structuren om van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden te trekken. Vanwege dit terugkerende gedrag van vleermuizen kunnen bepaalde structuren een onmisbaar onderdeel van een vliegroute vormen en daardoor beschermd zijn als geen alternatieve vliegroutes voorhanden zijn.

In het onderzoeksgebied zijn geen belangrijke vliegroutes van vleermuizen aangetroffen. Verspreid in het onderzoeksgebied zijn foeragerende Gewone

dwergvleermuizen (max. 15 exemplaren), Laatvliegers (max. 15 exemplaren) en Rosse vleermuis (2 exemplaren) waargenomen.

3.2 Steenmarter

Er is specifiek gelet op het voorkomen van de middelhoog beschermde Steenmarter (FFW tabel 2). In het onderzoeksgebied zijn echter geen sporen aangetroffen als uitwerpselen, prenten, prooiresten en vraat- en krabsporen, die kunnen duiden op de aanwezigheid van deze soort. Tijdens de (nachtelijke) veldbezoeken zijn daarnaast geen foeragerende Steenmarters waargenomen. Uit navraag bij bewoners is wel gebleken dat net buiten het onderzoeksgebied een verblijfplaats van Steenmarter aanwezig is in een houtstapel op een perceel aan de Kolenbranderweg (zie bijlage I).

3.3 Veldspitsmuis

Op basis van de terreinkenmerken is het voorkomen van Veldspitsmuis niet te verwachten in het onderzoeksgebied. Daarnaast zijn uit het onderzoeksgebied en directe omgeving van het onderzoeksgebied geen braakbalwaarnemingen bekend van Veldspitsmuis (FFW tabel 3) (Snaak, in prep.).

3.4 Levendbarende hagedis

Ondanks intensief onderzoek tijdens vier veldbezoeken op potentieel geschikte locaties is het voorkomen van de middelhoog beschermde Levendbarende hagedis (FFW tabel 2) niet vastgesteld.

3.5 Ontheffingsplichtige broedvogels

Binnen de begrenzing van het onderzoeksgebied zijn geen jaarrond beschermde verblijfplaatsen van ontheffingsplichtige soorten aangetoond.

Uilen

Op één locatie (Stepelerveldweg 31) heeft enkele jaren geleden met succes een Kerkuil gebroed. De afgelopen jaren broedt Kerkuil hier echter niet meer. Wel worden door de bewoners terplekke regelmatig Kerkuilen waargenomen (Konniger, H., 2007). Verder zijn bij de uilenwerkgroep van IVN Haaksbergen geen broedgevallen van Kerk- en Steenuil bekend uit het onderzoeksgebied. Op basis van informatie van de IVN Haaksbergen is net buiten het onderzoeksgebied wel een verblijfplaats van Steenuil vastgesteld (zie Bijlage I) op ruim 80 meter afstand. De meest dichtbij gelegen broedlocatie van Kerkuil ligt op ruim 400 meter afstand (Konniger, H., 2007). Ransuil wordt niet broedend in het plangebied verwacht. In het plangebied zijn in of in de nabijheid van oude kraaiennesten geen braakballen van Ransuil waargenomen. Daarnaast zijn ook geen waarnemingen van Ransuil gedaan tijdens de uitgevoerde (nachtelijke) veldbezoeken.

Spechten

Grote bonte specht en Groene specht zijn éénmalig waargenomen tijdens de veldbezoeken. Beide soorten zijn niet broedend te verwachten, aangezien geen potentiële nestholten in de aanwezige bomen zijn aangetroffen.

Boombewonende roofvogels

In het onderzoeksgebied zijn geen horsten van roofvogels waargenomen.

4. Hoofdconclusies

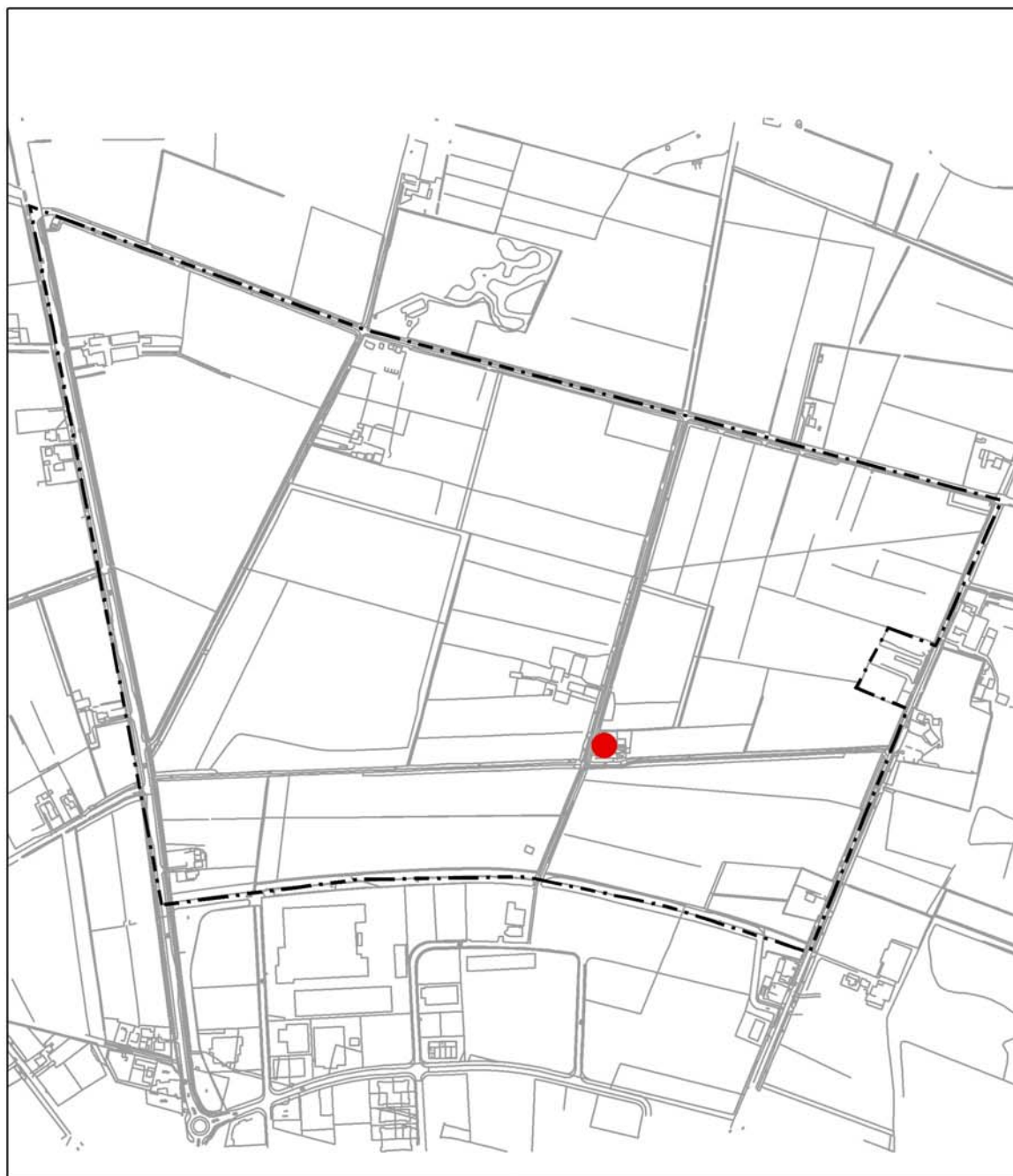
Op één locatie in het onderzoeksgebied is een paarverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis (FFW tabel 3) vastgesteld. Daarnaast is net buiten het onderzoeksgebied een nestplaats van Steenuil (FFW tabel 3) en een vaste verblijfplaats van Steenmarter (FFW tabel 2) aangetroffen.

Overige strikt beschermde soorten zijn niet aangetroffen.

5. Literatuurlijst

- Arcadis (2007). Bureaustudie Fase 1, Bedrijventerrein Stepelerveld en Vregelinkshoek Ecologie. Rapportnr. 1110301.001599.
- Bode A.D., A.J. Dijkstra, B. Hoekstra, R. Hoeve & R. Zollinger (1999). De Zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren.
- Crombaghs, B.H.J.M., N. van den Berg & A.B. Goutbeek (2002). Vissen in Overijssel. Verspreidingsatlas van zoetwatervissen in stromende en stilstaande wateren in Overijssel.
- Dijk, A.J. van (2004). Handleiding Broedvogelmonitoring Project (broedvogelinventarisatie in proefvlakken). SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Emmerik, W.A.M. van & H.W. de Nie (2006). De zoetwatervissen van Nederland ecologisch bekeken. Sportvisserij Nederland.
- Helmer, W., Limpens, H.L.G.A & W. Bongers (1987). Handleiding voor het inventariseren en determineren van Nederlandse vleermuissoorten met behulp van batdetectors. Stichting Vleermuisonderzoek, Wageningen.
- Konniger, H. (2007). Gegevens Kerkuilen en Steenuilen bedrijventerreinen Haaksbergen. IVN, Haaksbergen.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2006). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. DLG, versie 1.0 - 31 oktober 2006.
- Natuurloket (www.natuurloket.nl)
- Nöllert, A. & C. Nöllert (1992). Amfibieëngids van Europa.
- RAVON (www.ravon.nl)
- SOVON Vogelonderzoek Nederland (2002). Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. - Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Snaak, G. (1999). De Veldspitsmuis *Crocidura leucodon* in Oost-Nederland en het Graafschap Bentheim. Uit: *Lutra*, vol. 41, p. 5 t/m 20.
- Snaak, G. (in prep.). Prooidieren kerkuil in Noordoost-Nederland en het graafschap Bentheim: 1993-2007.
- Sparreboom (red.) (1981). De amfibieën en reptielen van Nederland, België en Luxemburg.

BIJLAGE I: INVENTARISATIEKAARTEN

Gewone dwergvleermuis

- Paarverblijfplaats
- Plangebied

Plangebied Stepelerveld

Datum	06-08-2007
Status	Definitief
Auteur	Ing. P.M. van den Brandhof
Topografie	-

 cogroen advies

Steenmarter

- Vaste verblijfplaats
- Plangebied

Plangebied Stepelerveld

Datum	06-08-2007
Status	Definitief
Auteur	Ing. P.M. van den Brandhof
Topografie	

ecogroen advies

Steenuil

- Broedlocatie
- Plangebied

Plangebied Stepelerveld

Datum	06-08-2007
Status	Definitief
Auteur	Ing. P.M. van den Brandhof
Topografie	-

scogroen advies